

DAVID HUME (1711-1776)

1. Context científic i cultural.
2. Vida i obres.
3. Teoria del coneixement: origen i veritat.
  - 3.1. Què és el coneixement?
  - 3.2. Les percepcions: impressions i idees
  - 3.3. Les lleis d'associació de idees.
  - 3.4. Les idees complexes
  - 3.5. Les veritats: "de raó" i "de fet".
  - 3.6. Classificació de les Percepcions.
4. El problema de la causalitat.
5. Crítica de la metafísica.
6. L'emotivisme moral.
7. Diferències i punts de trobada entre l'empirisme i el racionalisme.

1

CONTEXT SOCIAL I CULTURAL

- Actitud davant l'escepticisme
  - FIDEISTES:
    - Escepticisme radical.
    - La fe es l'única font de saber i veritat (pot acabar en intolerància)
  - DOGMATISME
    - Escolàstica o Descartes.
  - EMPIRISME MODERN
    - Creences raonables.
- Hume viu durant el segle XVIII, època de la **IL·LUSTRACIÓ**.
  - Defensa de la llibertat i la tolerància (religió, política i ciència).
  - Cerca d'una fonamentació racional en què Déu ja no té un paper clau (Esperit de secularització vs. Especulació Metafísica).
  - Estudiar gènesi i constitució del coneixement per mostrar-ne els límits (ahora que es combat qualsevol tipus de dogmatisme o intolerància).

2

CONTEXT SOCIAL I CULTURAL

- La burgesia per desenvolupar-se com a classe social necessita una atmosfera de llibertat material i intel·lectual.
- És l'època del liberalisme econòmic, de la fisiocràcia i el lliure comerç.
- El científisme: etapa d'estudi i progrés per a la ciència.
Científics de l'època: **Newton**, Celsius, Fahrenheit, Volta, Lavosier, Buffon, Linneo, Adam Smith, Wyatt, L.Paull, Newcomen, Wat.
- Es porta a terme l'**Enciclopèdia o Diccionari raonat de les Ciències, de les Arts i dels Oficis**, sota la direcció de Diderot i D'Alambert
- L'**enciclopedisme**: L'home culte havia d'estar al corrent de tots els sabers.

Els seus principals **objectius** eren:

- ✓ Difondre la cultura i els coneixements, informar i instruir.
- ✓ Crear una opinió crítica i antidogmàtica.
- ✓ Establir una dura crítica dels prejudicis i creences tradicionals

3

L'ANGLATERRA EMPIRISTA

- Al segle XVII a l'Europa continental triomfava l'**absolutisme**. A les Illes Britàniques s'inicien tendències **antiabsolutistes** i **liberals**.
- Les idees liberals s'estendran també a Europa durant el segle XVIII
- El comerç va afavorir el creixement de la **burgèsia**, que tenia diners però no poder polític.
- La burgesia, cansada contra la noblesa, donarà suport l'oposició del Parlament **contra l'absolutisme monàrquic**
[Jaume I. Carles I. Guerra civil. Proclamació de la República amb Cromwell. Restauració de la monarquia liberal amb Guillermo d'Orange. Revolució Gloriosa]
- D'una monarquia absolutista es passa a una **monarquia parlamentària i constitucional**.
- **Declaration of Rights**. Les lleis estan per sobre de la voluntat del rei.

4

L'EMPIRISME

- ❑ **Empirisme** prové del grec *emperia*: **experiència**
- ❑ Com a corrent filosòfica es desenvolupa durant els segles XVII i XVIII en les Illes Britàniques.
- ❑ **Alguns precedents:**
  - ✓ Aristòtil
  - ✓ Epicureisme, estoïcisme, escepticisme
  - ✓ Nominalisme
  - ✓ Roger Bacon (*Novum Organum*. La inducció)

CARACTERÍSTIQUES

- L'experiència és la font del coneixement
  - Els límits del coneixement es troben en l'experiència
  - La raó està supeditada i limitada a les dades sensorials, més enllà no es pot tenir un coneixement autèntic.
  - Es nega l'existència d'idees innates:
    - Tot el coneixement és adquirit. La nostra ment és com un *white paper* que l'experiència va omplint de coneixements
  - Negació o impossibilitat de la metafísica com a ciència
  - El model de ciència són les ciències experimentals.
- ❑ **Filòsofs empiristes:** J.Locke (1632-1704), G.Berkeley (1685-1753), D.Hume (1711-1776).

EL CONTRACTUALISME SOCIAL

- Teoria política moderna que proclama que l'Estat no es fonamenta en Déu sinó que és una creació humana, fruit d'un pacte o contracte social.
- L'Estat i el poder són fruit d'un pacte o contracte entre membres lliures i racionals que formen la societat.

L'absolutisme

- **TH. HOBBS** (1588-1679) defensa la idea que és la por als altres el que ens porta a establir un pacte o contracte social amb els altres
- L'Estat sorgeix d'un pacte, que assumeix el poder absolut

El liberalisme polític

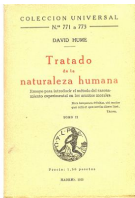

- L'individu com a ésser humà per naturalesa és lliure i igual als altres, posseeix drets naturals: subsistència, propietat, salut, integritat ...
- **JOHN LOCKE** (1632-1704) defensa que l'estat liberal sorgeix d'un pacte. Aquest poder no és absolut sinó representatiu. Els governants estan al servei dels individus

6

PRINCIPALS OBRES DE D.HUME

- Tractat sobre la naturalesa humana (1739/40)
Resum del Tractat (1740)
- Assaigs morals i polítics (1741-/1742)
- Investigació sobre l'enteniment (coneixement) humà (1751)
- Investigació sobre els principis morals (1751)
- Història d'Anglaterra (1754-1756-1762)
- Diàlegs sobre la religió natural (1752)
- Autobiografia (1775)

7

Objetius filosòfics de Hume

Proporcionar els mitjans per dur a terme un sistema complet de les ciències

- Totes les ciències tenen una profunda relació amb **l'ésser humà**,
- Per tant la construcció de qualsevol ciència requereix, com a condició prèvia, dur a terme una adequada anàlisi de la pròpia naturalesa humana

a partir de l'estudi de la naturalesa humana sorgiran la resta de les qüestions: un sistema **moral** que ens digui què hem de fer, una **ciència política** que ens orienti sobre el govern adequat, una **física** que ens mostri el funcionament del món material, etc.

- La **investigació de la naturalesa humana**, ha de constituir la ciència de les ciències.
- Com que totes les ciències han de fonamentar-se en la ciència de l'ésser humà, aquesta no podrà partir d'hipòtesis, ni de principis "a priori", sinó que haurà de fonamentar-se en l'**experiència** i en l'**observació**.
- Aquesta ciència sobre l'ésser humà ha d'acabar amb les discussions absurdes de la metafísica tradicional, i **determinar amb precisió l'abast i límits de l'enteniment humà**.

8

TEORIA DEL CONEIXEMENT

COM ES PRODUEIX EL CONEIXEMENT?

- La nostra **ment** és com un "**paper en blanc**" (*tabula rasa*) en la qual s'inscriuen totes les nostres experiències a través dels nostres sentits
- El coneixement no és innat (Plató, Descartes), és **adquirit**.
- El coneixement són els continguts de la nostra ment, **LES PERCEPCIONS: impressions i idees**.

PERCEPCIONS

- **IMPRESSIONS**
  - Són percepcions immediates. Precedeixen a les idees.
  - Tenen lloc per
    - **La sensació:**
      - Ens arriben a través dels **sentits externs** de forma directa i intensa.
      - El subjecte les "sent" o "pateix" directament
      - Ex: "Un mal de queixal"
    - **La reflexió:**
      - A través dels **sentits interns**.
      - El subjecte les "sent" o "pateix" de forma indirecta
      - Ex: Sentir que algú ens estima. Patir per l'absència d'un ésser estimat.

9

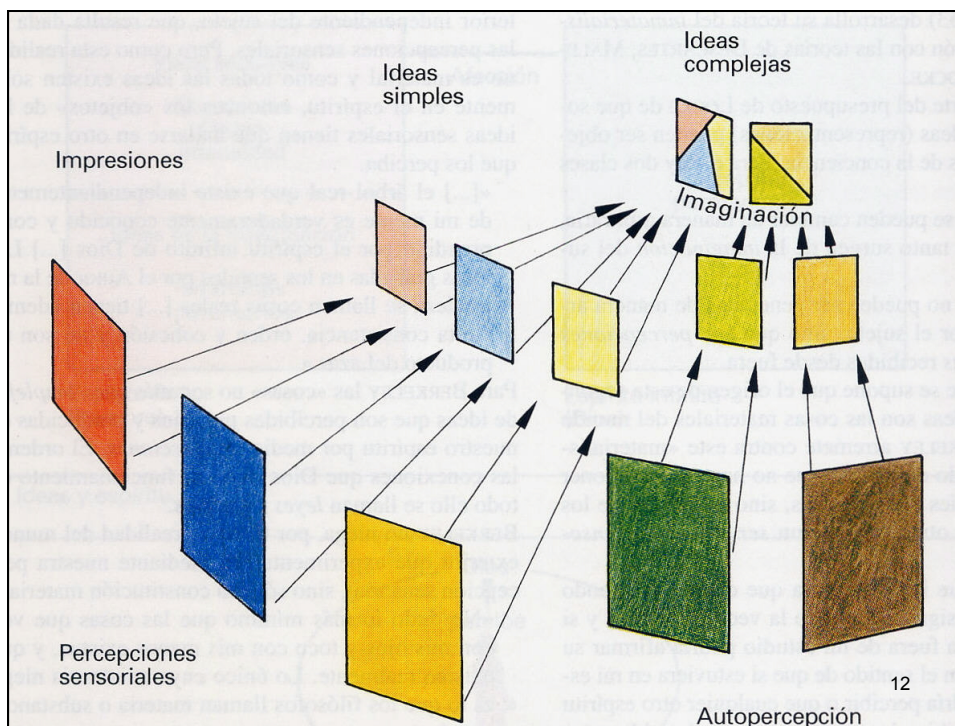
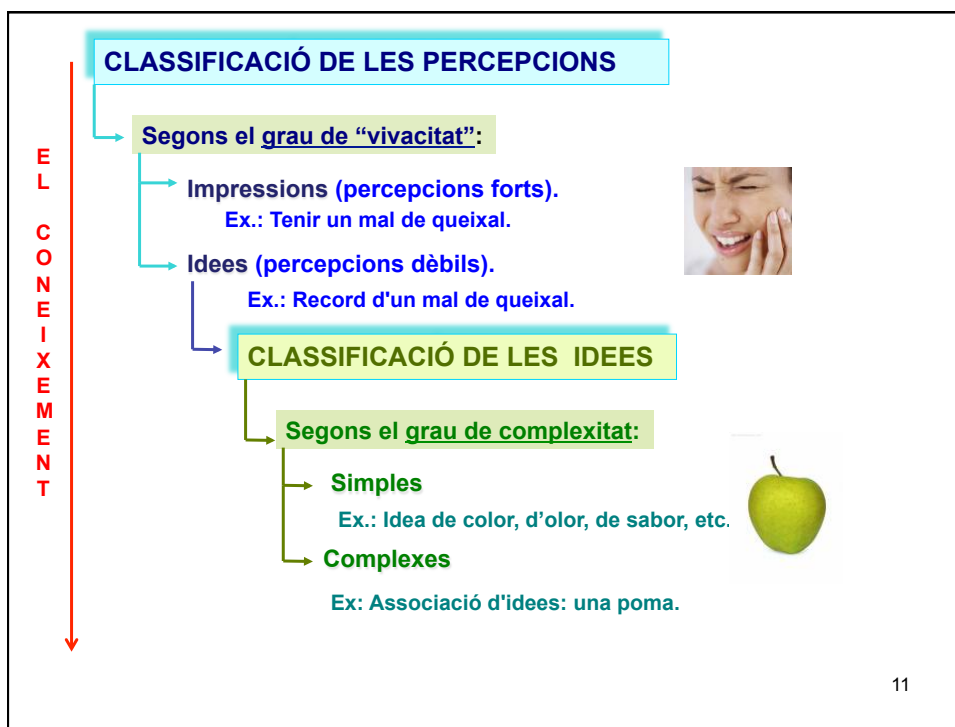
IDEES

**E
L
C
O
N
E
I
X
E
M
E
N
T**

- Són percepcions més febles.
- Les idees no senten, **es conceben, es pensen** amb la ment.
- Són **còpies** o **representacions** debilitades de les **impressions** per la llunyania del temps i per tant amb trets poc específics i concrets.
Ej. : El record del mal de queixal.
- Les idees no es pateixen, es conceben en la ment. Són **adquirides**.
- Hume dóna primacia a les impressions enfront de les idees.
Una idea buida sense la seva impressió corresponent manca de significació.
- No hi ha cap idea que en si mateixa sigui universal. Totes són particulars (**nominalisme**).

10

LLEIS D'ASSOCIACIÓ DE LES IDEES

**E
L
C
O
N
E
I
X
E
M
E
N
T**

→ **LLEI DE CONTIGÜITAT EN EL TIEMPS I EN L'ESPAI**
 Una idea m'indueix altres idees.
 Ex: Les nades i els anuncis de cava ens recorden Nadal.

→ **LLEI DE SEMBLANÇA**
 Les idees semblants s'uneixen a idees semblants.
 Ex: La catedral gòtica de Burgos em recorda una altra catedral gòtica com la de Lleó.

→ **LLEI DE CAUSA I EFECTE**
 Es basa en el principi que tot efecte té una causa.
 Ex: Si veig fum crec que hi ha d'haver foc.

13

IDEES COMPLEXES

**E
L
C
O
N
E
I
X
E
M
E
N
T**

□ **SUBSTÀNCIES**
"Paquets complexos d'idees a les quals es dona un nom únic i es prediquen sempre juntes d'un subjecte que suposem que és una unitat substancial que les sosté".
 Ex: Relacionem l'olor, gust, tacte, forma i color determinats i li donem el nom de poma.

□ **IDEES DE MODE**
"són agrupacions d'idees menys sòlides, són referides a situacions, conceptes, etc. i constitueixen col·leccions de característiques o símptomes".
 Ex.: Les característiques d'un malalt d'asma

14

E
L
C
O
N
E
I
X
E
M
E
N
T

LES VERITATS

El nostre enteniment també analitza i compara les idees.
La qual cosa dóna lloc:

a) VERITATS DE RAÓ

- Compara el significat de les idees.
- Són invariables i el seu contrari no és possible.
- Es regeixen pel *criteri de semblança* i les lleis de la lògica-matemàtiques

Ex: *El triangle té tres angles*
No és possible pensar un triangle quadrat.

b) VERITATS DE FET

- L'anàlisi i comparació entre les idees es basa en l'experiència.
- Es regeixen pel criteri de causa i efecte.
- Són només probables, el seu contrari pot ser possible

Ex: *El ferro s'oxida amb l'oxigen.*

Les ciències socials i de la naturalesa es fonamenten en aquestes veritats.

15